

A HTMT HÍREI**Pozsonytól Szegedig – Ünnepi programok a Magyar Tudományos Akadémia alapításának 200. évfordulóján**

A bicentenáriumi ünnepek a hagyományos nagycenki és sopronpusztai emlékeztetéseket követően a felajánlás helyszínén, Pozsonyban kezdődnek november 3-án gróf Széchenyi István emléktáblájának megkoszorúzásával. November elején „200 év kincsei” címmel kiállítás nyílik az MTA székházában, és nemzetközi konferenciát rendeznek külföldi akadémiai vezetők részvételével. A nagyközönséget idén is várják az előző években nagy érdeklődéssel övezett esti Tudományünnep+ előadás-sorozattal. [...] November 3-án Pozsony városában az akadémiai küldöttség tagjai először megkoszorúzzák gróf Széchenyi István emléktábláját, majd részt vesznek a Magyar Tudományos Akadémia, a Szlovák Tudományos Akadémia, valamint a Szlovákiai Magyar Akadémiai Tanács közös konferenciáján... Forrás: MTA.hu: [teljes cikk](#) > [teljes cikk 2](#) > [teljes cikk 3](#) >

Elemzés: Az akadémikusok tudományos teljesítménye kiemelkedő a kutatók között

A Magyar Tudományos Akadémia nyilvános adatok és tények alapján cáfolja az akadémikusok tudományos teljesítményét kétségbe vonó, alaptalan vádaskodásokat. A valóság az, hogy a tudományos közösségen belül az akadémikusok átlagos teljesítménye messze kiemelkedő, amint az a publikációs adatokból is látható. [...] Az elemzésből az is kiderül, hogy a kutatók teljesítménycúsa mindhárom csoportban jellemzően 40–55 éves korra esik, ami összhangban áll a nemzetközi tendenciákkal. [...] A tudományos teljesítmény mérésére számos indikátor áll rendelkezésre (cikkek száma, hivatkozások száma, Hirsch-index stb.), de általában elmondható, hogy önmagában egyik sem alkalmas a „valós” teljesítmény megbízható mérésére... Forrás: MTA.hu: [teljes cikk](#) > [teljes cikk 2](#) > [teljes cikk 3](#) >

Kutatás: A szűrőpapír kettős szerepe a hatékony tisztításban

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület 2020-ban indult, interdiszciplináris, alkalmazott anyagtudományi projektjének egyik újabb kutatási eredménye látott napvilágot. [...] A mindennapi laboratóriumi gyakorlatban jól ismert szűrőpapír a legtöbbször csupán fizikai szűrőfelületként jelenik meg – egyszerű eszközként a szilárd és folyékony komponensek elválasztására. Az Erdélyi Múzeum-Egyesület interdiszciplináris külső kutatócsoportja azonban új szemszögből vizsgálta meg e jól ismert anyagot: vajon a szűrőpapír molekuláris szinten is képes lehet aktív szerepet betölteni a szennyező anyagok eltávolításában? [...] A kutatócsoport nemcsak azt igazolta, hogy a szűrőpapír képes aktív adszorbenként viselkedni, hanem azt is, hogy a molekulák szerkezeti finomságai jelentős mértékben befolyásolják az adszorpciós folyamatot... Forrás: EME.ro: [teljes cikk](#) >

Kötetbemutató: A kolozsvári főiskolai seborvosképzés első évszázada

2025. november 7-én 18 órai kezdettel könyvbemutatóra kerül sor az EME Bölcsész- és Történettudományi Szakosztálya és a Jakó Zsigmond Kutatóintézet közös szervezésében. Gaal György és Robert Offner: A kolozsvári főiskolai seborvosképzés első évszázada (1775-1872/5) című kötetét Sipos Gábor és Bogdándi Zsolt ismerteti... Forrás: EME.ro: [teljes cikk](#) >

A VIII. Partium-konferencia

A Partiumi Keresztény Egyetem Partiumi Területi Kutatások Intézete, az Erdélyi Múzeum Egyesület, Kolozsvári Akadémiai Bizottság és a Sapientia Varadiensis Alapítvány – szakmai partnereikkel együttműködve 2025. november 14-én megszervezik a VIII. Partium-konferenciát. [...] A konferencia az idei évben a „Partium helye és jelentősége az akadémiai mozgalomban” címet viseli... Forrás: EME.ro: [teljes cikk](#) >

Az EME Kiadó könyvbemutatói a 31. Marosvásárhelyi Nemzetközi Könyvvásár keretében

Az EME Kiadó több kötetrel is részt vesz a 31. Marosvásárhelyi Nemzetközi Könyvvásáron, amelyre november 13–16. között kerül sor. A teljesség igénye nélkül bemutatásra kerül: Bartha Katalin Ágnes: Történeti játéktípus és gyakorlat. Prielle Kornélia pályafutásának színházművészeti és társadalmi dimenziói; Egyed Emese: Igaz barátságnak és szíves szeretetnek tükröze: Florentina. Régi magyar dráma; Tóth Mária Orsolya A marosludasi hozzátéleltetés története és emlékezete... Forrás: EME.ro: [teljes cikk](#) > [teljes cikk 2](#) > [teljes cikk 3](#) > [teljes cikk 4](#) >

Tanulmány: Kishatárátkelők megnyitása a magyar–szovjet határon 1989–1990-ben

A kishatárforgalom a szovjet–magyar határon az 1980-as évek végén indult el, bár az erről szóló tárgyalások sokkal korábban megkezdődtek. A Kisebbségkutató Intézet munkatársának, Fedinec Csilla új tanulmánya a két ország közötti tárgyalások menetét,

valamint e folyamat rendkívüli ellentmondásosságát mutatja be a Magyar Nemzeti Levéltár anyagai alapján. A tanulmány elérhető itt... Forrás: ELTE.hu: [teljes cikk >](#)

SZLOVÁKIA/FELVIDÉK

Jelentés: Nem mindegyik diáknak van lehetősége az anyanyelvén tanulni

Nem mindegyik diáknak van lehetősége Szlovákiában, hogy az anyanyelvén tanuljon – derül ki az Oktatáspolitikai Intézet friss jelentéséből. A kutatást 16 vegyesen lakott járásban végezték, többek között 40 iskolaigazgató és polgármesterek bevonásával. [...] Szlovákiában nincsenek tisztán roma tannyelvű alapiskolák, tehát ebben az esetben az anyanyelven való tanulás nehezen érhető el. A jelentés szerint a magyar alapiskolák átlagban kétszer kisebbek, mint a szlovák alapiskolák, és az arányokat tekintve több szociálisan hátrányos helyzetű tanulójuk van, viszont kevesebb szakképzett pedagógusuk. [...] A friss elemzés szerint minden ötödik magyar, és minden második roma tanuló Szlovákiában nem anyanyelvén folytatja tanulmányait... Forrás: Ujszo.com: [teljes cikk >](#) [teljes cikk 2 >](#)

Beszélgetés: Fabó Mária, a komáromi Szinnyi József Könyvtár igazgatója

Fabó Mária ismét öt évig vezetheti a komáromi Szinnyi József Könyvtárt. [...] Most 2500 körül van az olvasóink száma. Hogyan sikerült ez, hiszen több mint a kétszeresére növekedett a szám? Úgy, hogy külön összpontosítunk a gyerekekre. Nagyon hűséges olvasóink az idősök, ők még „hozzászoktak” a könyvekhez, valamint „senior” programokat tartunk nekik: tréningeket, örömtáncot, olvasó- és filmklubot. Van számukra egy külön szolgáltatásunk is: házhoz visszük nekik a könyveket, ha valamelyiküknek nehezebb esik a mozgás. [...] A magyar programokat tekintve hihetetlenül erős a konkurencia Komáromban. Amikor a Jókaihoz kapcsolódó fesztivált tartottuk az egyik napon öt párhuzamos rendezvény volt Komáromban. Ezzel szemben a szlovák oldalon már nincs konkurenciánk... Forrás: Ujszo.com: [teljes cikk >](#)

A korai iskolaelhagyás rövidesen a középiskolák létét fogja fenyegetni

Négy járásban vizsgáltuk meg a végzős osztályok létszámait, öt-, hat-, kilenc- és tízfős kilencedik osztályok is működnek a magyar tannyelvű alapiskolákban. Az aktuális tanévben van olyan magyar iskolánk, mely nem tudott végzős osztályt nyitni a korai iskolaelhagyók miatt. [...] A Rozsnyói, a Kassa-vidéki, a Töketerébesei és a Nagymihályi járás magyar iskoláit vizsgáltuk meg. A teljes szervezetszerű magyar iskoláktól begyűjtött adatokból kiderül, hogy minden járásban vannak olyan iskoláink, ahol a végzősök száma tíz főnél kevesebb. [...] Próbáltuk meggyőzni ezeket a diákokat, hogy legalább az alapfokú végzettséget szerezzék meg, hiszen 25 éves korukig a szülei kötelesek eltartani őket, vagyis szociális támogatásra sem jogosultak, de ez sem volt visszatartó tényező... Forrás: Napunk.sk: [teljes cikk >](#)

23 év után leváltották Jarábik Gabriellát, a magyar kultúra múzeuma igazgatónőjét

Azonnali hatállyal leváltották a Szlovákiai Magyar Kultúra Múzeumának igazgatói posztjáról Jarábik Gabriellát, aki januárig kurátorként marad a múzeumban, de januári távozása után megszűnik a pozíciója. [...] Jarábik Gabriella a Napunknak azt mondta, hétfőn hívta be a főigazgató és kérte, mondjon le igazgatói posztjáról, ellenkező esetben más megoldást keres az eltávolítására. [...] Nagyon megalázó és kulturálatlan volt az egész folyamat, többen sorakoztunk a folyosón a kirúgásunkra várva. A kulturálatlanság csúcsa a kultúrában, hogy a konszolidációra hivatkozva szétvernek egy 130 éves intézményt” – mondta Jarábik Gabriella, aki hozzáfűzte, hogy a nemzeti múzeumból már minden hozzáértő szakembert eltávolítottak. A ruszin múzeum igazgatóját is menesztette a főigazgató. [...] A költségvetéseket 5-10 százalékkal fogják csökkenteni, idén 96 ezer euróval kaptunk kevesebbet, jövőre további 11 ezer euróval csökkenhet a magyar múzeum költségvetése... Forrás: Napunk.sk: [teljes cikk >](#) [teljes cikk 2 >](#)

A magyar táncszínház működését is fenyegeti Šimkovičová létszámleépítése

A magyar táncszínház működését is fenyegeti Šimkovičová létszámleépítése. [...] A dotációs szervezetek alkalmazottainak tízszázalékos leépítése több száz embert érint. Ugyanakkor sok szervezet már most is az emberi kapacitások határán működik, a kulturális és kreatív ipar alkalmazottainak átlagbére egy stratégiai dokumentum szerint ráadásul csak a 63 százaléka a felsőfokú végzettségűek átlagbérenek... Forrás: Ujszo.com: [teljes cikk >](#)

Recenzió: Mérlegen a csehszlovákiai magyar parlamenti képviselő

Egy számottevő etnikai kisebbség politikai szerepe önmagában is beszédes, de egyben messze túlmutat a saját határain. Nem résztemárról van szó tehát, ha az ilyen csoportokat vizsgáljuk: sok szempontból magával a lényeggel foglalkozunk. Popély Árpád az MTA külső köztestületének tagja, és Simon Attila történész, az MTA külső tagja (mindketten a Fórum Kisebbségkutató Intézet és a Selye János Egyetem kutatói, oktatói) új könyve jó példa a fenti állítások bizonyítására. A csehszlovákiai parlamenti képviselő Csehszlovákiában című kötetben tárgyal személyek politikai szerepvállalása Szent-Ivány Józseftől Fábry Istvánon át Zászlós

Gáborig egyfajta leképezése az adott kornak. [...] A mű kézikönyvjellege mellett messze nincs szó száraz lexikonszerűségről. A fejezetek egymástól függetlenül is olvashatóak, s ugyanez érvényes a képviselők életrajzára is... Forrás: Ujszo.com: [teljes cikk >](#)

Kiadvány Barsendré nemes és neves családjairól

Az alig több mint négyszáz fős Barsendré helytörténetének egyedi szegmensébe enged bepillantást Luky János Barsendré nemes és neves családjai című kötete. A magánkiadásban idén megjelent kötetet október 21-én mutatták be a lévai Reviczky Házban. [...] A kiterjedt kutatás eredményeként harmincöt família barsendréi kötődéséről ír a kötetben. A szerző igyekezett az egyes családok bemutatását korabeli fotó- és írott dokumentációval, illetve az egykori nemesi lakhelyek mai állapotáról készült képekkel kiegészíteni. A kiadvány egyik különlegessége az ismertetett nemesi familiák címereinek bemutatása. A címerek mellett a sírhelyek fotóját, sok esetben pedig az elhalálozásról szóló értesítéseket is közli a kötet... Forrás: Felvidek.ma: [teljes cikk >](#)

Pénzügyi szabadság: Vetélkedő a Selye-gimiben

2025. október 15-én, 16-án és 17-én a komáromi Selye János Gimnázium végzős diákjai részt vehettek az országos Pénzügyi szabadság elnevezésű verseny első fordulóján, melyhez egy pénzügyi intelligenciáról szóló képzés is társult... Forrás: Ujszo.com: [teljes cikk >](#)

Kisebbségi magyarok állítanak ki Budapesten: Erdélyből, Szlovákiából, Szerbiából szerveződtek

Kárpát-medencei kortárs magyar művészek új nemzedéke mutatkozik be a Magyarság Háza Galériájában, ahol tizenhat, harminc év alatti külföldi alkotó munkáit vonultatja fel, bemutatva a határon túli régiók friss művészeti irányzatait és egyéni látásmódjait. [...] Szlovákiát Mazán Anikó, Slávik Bernadett, Berkes Csilla és a dunaszerdahelyi születésű Zsigrai Eszter képviselik. [...] Ez az esemény kivételes lehetőség arra, hogy a látogatók bepillantást nyerjenek a határon túli magyar fiatal művészek alkotóvilágába, és megismerjék, merre tart a kortárs magyar képzőművészet a 2020-as évek közepén... Forrás: Ujszo.com: [teljes cikk >](#)

SZERBIA/VAJDASÁG

A vajdasági falvak a legnépszerűbbek

Milan Krkobabić, illetékes miniszter a szerb közmédiának elmondta, töretlen az érdeklődés a vidéki házak vásárlására nyújtott támogatási program iránt, naponta átlagosan 10-13 kérelem érkezik. A támogatás maximum 1,2 millió dinár házanként, a pályázók korhatára pedig 45 év. [...] Öt év alatt négyezer család, összesen 17 100 ember költözött falusi házba a szerb kormány támogatási programjának köszönhetően... Forrás: Pannonrtv.com: [teljes cikk >](#)

Húsz vajdasági általános iskola összesen százmillió dinár támogatásban részesült

Az idei második pályázati körben elnyert támogatások szerződéseit Maja Gojković, tartományi kormányfő és Ótott Róbert, tartományi oktatási, jogalkotási, közigazgatási és nemzeti kisebbségi-nemzeti közösségi titkár adták át az általános iskolák képviselőinek. Ótott Róbert elmondta, hogy összesen húsz intézmény kapott támogatást, százmillió dinár értékben. [...] A támogatásban részesült intézmények között több magyar tannyelvű iskola is van... Forrás: Magyarszo.rs: [teljes cikk >](#)

Konferencia: Az angol nyelv uralma és a többnyelvűség értéke

A Szerb Tudományos és Művészeti Akadémia (SANU) újvidéki tagozata kedden megtartott rendezvényének középpontjában az a kérdés állt, Mit jelent ma az angol nyelv?, és hogyan formálja mindennapi életünket, gondolkodásunkat és kulturális identitásunkat. [...] Várad Tibor, az MTA külső köztestületének tagja személyes élményein keresztül beszélt a többnyelvűség értékéről és a helyi nyelvek megőrzésének fontosságáról. A [...] Palics környéki falvakban ma már előfordul, hogy szerb és magyar gyerekek angolul beszélnek egymással. Ez azonban aggasztó jelenség – mondta Várad Tibor. Hangsúlyozta, hogy az angol hasznos és szükséges, de nem szabad, hogy kiszorítsa a közeg nyelvét... Forrás: Magyarszo.rs: [teljes cikk >](#)

Nemzetközi és interdiszciplináris konferenciát tartottak a szabadkai Magyar Tannyelvű Tanítóképző Karon

Megtartották a Határ és Identitás című nemzetközi és interdiszciplináris konferenciát, amelynek házigazdája a szabadkai Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar volt. A rendezvény nemzetközi kutatók részvételével zajlott, akik a határ, az identitás és a kultúra kérdéseit vizsgálták délkelet-európai és vajdasági nézőpontból. Az eseményen Pintér Krekity Valéria, az MTTK dékánja, az MTA külső köztestületének tagja köszöntötte a jelenlévőket. [...] Fehér Viktor, az MTTK tanársegédje és a konferencia egyik szervezője elmondta, [...] célunk az volt, hogy elérjük a volt Jugoszlávia és a Kárpát-medence kutatóit, és párbeszédet kezdeményezzünk a kutatási eredményekről. A konferencián 21 előadó volt jelen. A résztvevők többek között Budapestről, Pécsről, Belgrádból, Újvidékről, Zentáról és Szabadkáról érkeztek... Forrás: Magyarszo.rs: [teljes cikk >](#)

Modernizmus a Bácskában címmel szerveztek konferenciát a Szabadkai Városi Múzeumban

A nemzetközi értekezlet egy határon átnyúló IPA együttműködési program részeként valósult meg, a szabadkai intézmény és a bajai Türr István Múzeum között. [...] A konferencián a bácskai modernista festészetről, szobrászatról, építészetéről, divattörténetéről és filmtörténetéről is érdekes előadásokat hallhattak a résztvevők. A rendezvényen szimultán fordítást is biztosítottak a szervezők. Ninkov K. Olga, a Szabadkai Városi Múzeum felhatalmazott igazgatója, az MTA külső köztestületének tagja elmondta: Nagy öröm, hogy a bajai múzeum szakemberei is itt vannak nálunk, úgyhogy szerintem egy olyan hídépítés ez a konferencia, aminek még lesz folytatása. [...] Korhecz Papp Zsuzsanna festőrestaurátor, a Szabadkai Városi Múzeum múzeumi tanácsosa, szintén az MTA külső köztestületének tagja előadásában azt taglalta, hogy a modernista festők milyen anyagokat, eszközöket használtak, mivel és hogyan festettek... Forrás: [Magyarszo.rs: teljes cikk > teljes cikk 2 >](#)

Videó: Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok Adán

A Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok ünnepélyes megnyitóját követően a középiskolások beszédversenyére került sor. A rendezvényre Vajdaság több településéről 35 diák érkezett. [...] A beszédművészeti vetélkedő és a nyelvészeti konferencia mellett az adai származású nyelvész életét bemutató kiállítás és performansz is várta az érdeklődőket. [...] A Szarvas Gábor Emlékkiállítás, valamint a koszorúzási ünnepséget megelőző Szarvas Gábor performansz a Magyar Tudományos Akadémia bicentenáriuma keretében a Vajdasági Magyar Akadémiai Tanács támogatásával jött létre... Forrás: [Pannonrtv.com: teljes cikk > teljes cikk 2 >](#)

Az újvidéki Book Talk konferencia a régió íróit, kiadóit és olvasóit kapcsolja össze

Pénteken és szombaton ismét Újvidék vált a régió irodalmi életének központjává: a Szerb Matica Galériája ad otthont a Book Talk konferenciának, amelyet 2015 óta évről évre megszervez a Color Media Communications. A rendezvény célja az, hogy egy helyen gyűjtse össze a kortárs irodalom legfontosabb szereplőit – írókat, kiadókat, irodalomkritikusokat és olvasókat – ezzel lehetőséget teremtsen a találkozásra és a párbeszédre. A panelbeszélgetések meghívottjai között szerepelt Antalovics Péter költő, újságíró és publicista, aki a Forum Könyvkiadó Intézet igazgatójaként érkezett, és a kiadó tevékenységéről és jelentőségéről beszélt... Forrás: [Magyarszo.rs: teljes cikk >](#)

Előadás: Vadász Pál elveszett építésze

Az Őszi Zsidó Kulturális Fesztivál keretében Árnýékból a fénybe – Vadász Pál elveszett építésze címen Morvai-Rách Richárd tartott előadást. A történész a zsidó származású magyar építész életét és homályba merülő munkásságát kutatja. Vadász Pál 1874-ben Szakcsen született és 1944-ben a holokauszt áldozataként hunyt el... Forrás: [Pannonrtv.com: teljes cikk >](#)

Videó: A szépség meggyilkolása a Kosztolányi Színházban

Ősbemutatót tart A szépség meggyilkolása címmel a Kosztolányi Dezső Színház Szabadkán. A darab Molnár Csilla Andrea, a mindössze tizenhat évesen elhunyt magyarországi szépségkirálynő történetét dolgozza fel. [...] Szenteczki Zita rendező azt mondja, a darab egy óriási red flag avagy figyelemfelkeltés, amely a személyes és kollektív felelősség kérdéskörét boncolgatja... Forrás: [Pannonrtv.com: teljes cikk > teljes cikk 2 >](#)

November 18-án kezdődik a Desiré fesztivál Szabadkán

Desiré Central Station, a szabadkai KDSZ nemzetközi kortárs színházi fesztiválja november 18-án kezdődik és 23-áig tart, utolsó nap a Szabadkai Big Band koncertjével zárul. Az idei fesztivál mottója, illetve alcíme: Lupus in Fabula, azaz Farkas a mesében. Urbán András, a fesztivál igazgatója a következőket fűzte hozzá: – Ne a politikát keressük benne... Forrás: [Magyarszo.rs: teljes cikk >](#)

UKRAJNA/KÁRPÁTALJA

Több mint száz hallgató vett részt a XIV. Kárpátaljai Vándoregyetemen

A GENIUS Jótékonyági Alapítvány szervezésében az elmúlt napokban tizennegyedik alkalommal valósult meg a Kárpátaljai Vándoregyetem. A vándoregyetemre a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem tanárai, professzorai, docensei jelentkeztek, köztük az MTA külső köztestületének tagjai. Ők mindannyian megfelelő tudományos eredményeket tudnak felmutatni ahhoz, hogy példaként álljanak a fiatalok előtt. [...] Bacsó Róbert, a Rákóczi Egyetem Számvitel és Auditálás Tanszék vezetője Kárpátalja társadalmi gazdasági és területi folyamatairól tartott előadást, Sztojka Miroslav, a Matematika és Informatika Tanszék vezetője a hatékony kommunikáció a GPT-vel címmel tartott előadást. Csordás László, a Filológia Tanszék docense Váradi Natália az

alapítvány igazgatója pedig a Történelem Tanszék képviselőjében tartott előadást, hogy milyen volt a kárpátaljai történelmi egyházak helyzete az 1956-os forradalom idején... Forrás: Karpatalja.ma: [teljes cikk](#) > [teljes cikk 2](#) >

Könyvbemutató és beszélgetés Munkácson

A Munkácsy Mihály Magyar Ház meghívására Kárpátaljára látogatott október 24-én Perényi János nagykövet, az egykor Ung, Ugocsa, Bereg és Máramaros vármegyékben birtokos Perényi-család leszármazottja. A nagykövettel a Munkácsy Mihály Magyar Házban Marosi Anita újságíró, a Bendász István Görögkatolikus Könyvtár és Levéltár vezetője beszélgetett... Forrás: Karpatalja.ma: [teljes cikk](#) >

450 éves jubileumát ünnepelte a Palágykomoróci Református Egyházközség

Fennállásának 450 éves jubileumát méltatta a Palágykomoróci Református Egyházközség, Kárpátalja egyik legidősebb református gyülekezete. A település temploma azonban még ennél is régebbi időkből őrzi a hit nyomait, hiszen építését a 13. századra datálják. Az itt élő közösség büszkén tekint vissza gazdag történelmi múltjára, és hálával ünnepelte, hogy ma is olyan helyen dicsérheti az Urat, amely a vidék lelki és művészettörténeti örökségének kiemelkedő része... Forrás: Youtube/TV21Ungvár: [teljes cikk](#) >

Vaczko László és Elek Krisztina kapta az orvosi és ápolói Linner-díjat

Idén kilencedik alkalommal adták át a Linner Bertalan-díjat, amelyet olyan kárpátaljai orvosoknak és egészségügyi dolgozóknak ítélnek oda, akik hivatásukat szaktudással, emberséggel és hittel végzik. 2025-ben a Linner-díjat Vaczko László belgyógyász, a Munkácsi Keresztyén Egészségügyi Központ igazgató főorvosa kapta orvos kategóriában, míg ápolói kategóriában az elismerést Elek Krisztina nagybaktai nővér érdemelte ki. Az átadóra október 18-án, Szent Lukács evangélista, az orvosok védőszentjének ünnepén került sor Beregszászban, a Pásztor Ferenc Közösségi és Zarándokházban... Forrás: Karpataljalap.net: [teljes cikk](#) >

ROMÁNIA/ERDÉLY

Közigazgatás az abszurditás jegyében

A 2021-es népszámlálás adatait böngészve hazai közigazgatási abszurdumok egész sorát fedezhetjük fel. A négy évvel ezelőtti összeírás során Szászfenesén 52 735 lakost vettek nyilvántartásba, holott Szászfenés csupán községközpont státussal rendelkezik, azonban ez falu mivoltán mit sem változtat. [...] Romániában 318 település rendelkezik városi ranggal, azonban csak 170-nek van legalább 10 ezer lakosa. Ezek elsöprő többsége nem csak népességével lóg ki a sorból, hanem azzal is, hogy semmilyen urbánus karakterrel nem rendelkezik. Az, hogy egy sor város csak papíron az, nem álprobléma, ugyanis ezek a települések teljesen törvényesen, olyan túlméretezett hivatali apparátussal működhetnek, ami nem indokolt, egyszerűen pénzkiadás. [...] Ha nem fogadjuk el novemberben a közigazgatási reformot, a költségvetés előtt már nem tudjuk gyakorlatba ültetni – nyilatkozta vasárnap este a Digi24 hírtelevíziónak Ilie Bolojan miniszterelnök... Forrás: Maszol.ro: [teljes cikk](#) > [teljes cikk 2](#) >

Statisztika: Románia a legszennyezettebb levegőjű tagállam az Európai Unióban

Románia vezeti a légszennyezettségi listát az Európai Unióban, az Európai Környezetvédelmi Ügynökség legfrissebb adatai szerint. Az országban mért átlagos PM2,5-szint 16 mikrogramm köbméterenként, ami jelentősen meghaladja az uniós átlagot. [...] A helyzetet tovább súlyosbítja, hogy kevés a mérőállomás, így hiányosak az adatok, és ez nemcsak az emberek egészségét veszélyezteti, hanem akár uniós büntetéseket is eredményezhet... Forrás: Transtelex.ro: [teljes cikk](#) >

Szimpozium a hatékony oktatásról

Manapság a tanulás sokak számára stressz forrássá válhat – kortól függetlenül, legyen szó diákokról vagy felnőtt tanulókról. Ennek okait és megoldási lehetőségeit járta körül a Szent Balázs Alapítvány szombati, Tanulás 180° – Hogyan tanulunk hatékonyan a 21. században? című egész napos szimpóziuma. [...] Az okos eszközök és a folyamatos információáramlás korában a figyelem az egyik legértékesebb, ugyanakkor legsebezhetőbb képességünké vált. A digitális világ megváltoztatja, hogyan koncentrálunk, tanulunk és őrizzük meg az információkat... Forrás: E-nepusag.ro: [teljes cikk](#) >

Páskándi Gézáról beszélgettek a nagyváradi Léda-házban

Az erdélyi '56-osokra is emlékezve Páskándi Gézáról szerveztek beszélgetést október 23. estjén a nagyváradi Léda-házban. [...] A Cseke Péter irodalom- és esztétikával foglalkozó, az MTA külső köztestületének tagjával, illetve Páskándi Ágnessel folytatott beszélgetés kísérőrendezvénye volt annak a konferenciasorozatnak, amelyet a Partiumi Keresztény Egyetem Magyar nyelv és irodalom szaka immár negyedik alkalommal szervezett meg és amely Az irodalom és a kultúra éltető közege: a lokális és a regionális címet viseli. A meghívottakkal Albu-Balogh Andrea egyetemi adjunktus, szintén az MTA külső köztestületének tagja és Szűcs László, az Újvárad folyóirat szerkesztője beszélgetett... Forrás: Biharinaplo.ro: [teljes cikk](#) >

Könyvekben idézik meg Belényes hangulatát és mindazokat, akik benne éltek

Kettős könyvbemutatóval ünnepelte fennállásának 197. évfordulóját a belényesi Samuil Vulcan Főgimnázium október 23-án. Ioan Dărăbăneanu tanár Belényes régi udvarának urai, hölgyei és kisasszonyai című könyvével, illetve Kovács Zoltán egykori diák, fotóriporter és újságíró Belényes szépítés nélkül című emlékiratkötetével ismerkedhetett meg a nagyszámú közönség... Forrás: Biharinaplo.ro: [teljes cikk >](#)

Gál László előadása Kézdivásárhelyen

Lássuk reálisan a medvéket címmel tartott interaktív előadást a Transylvanian Wildlife Project Kézdivásárhelyen. Az érdeklődők a Nagy Mózes Főgimnázium Kiss Lázár-konferenciatermében találkozhattak a természetvédelmi szervezet ökológus vezetőjével, Gál Lászlóval, aki tíz év tudományos és terepmunka tapasztalatára támaszkodva beszélt a medvékről és azokról a vélt vagy valós problémákról. [...] Gál László kézdivásárhelyi születésű kutató, a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem Magyar Biológiai és Ökológiai Intézetének doktorandusza, akinek tudományos érdeklődése az ember és medve közötti kapcsolat kialakulásának körülményeire és hatásaira irányul. [...] Előadásából kiderült: a medve nem ellenség, csak éppen az ember életmódja szorította sarokba. Ők egyszerűen túlélni akarnak. Mi tesszük őket problémává – fogalmazott... Forrás: 3szek.ro: [teljes cikk >](#) [teljes cikk 2 >](#)

Székelyföldi Nők Konferenciája

Két napra Csernáton vált a székelyföldi női közösségek találkozóhelyévé, a hétvégén itt rendezték meg a Székelyföldi Nők Konferenciáját. A nő, aki alakít – családban, közösségben, közéletben mottóval. [...] A pénteki programot Gergely Orsolya szociológus, az MTA külső köztestületi tagjának előadása nyitotta a női szerepek változásáról a 21. században, majd Dénes Boróka nemzetközi jogoktanár vezett Regényben a lélekkel címmel a test és lélek harmóniáját kereső foglalkozást. A nap az AlkotóLélek műhelymunkával zárult, ahol Istók Jutka oktató vezetésével az önkifejezés és kreativitás kapott főszerepet... Forrás: 3szek.ro: [teljes cikk >](#)

Beszélgetés: Kellett ahhoz a mohácsi tragédia is, hogy ekkora kultusz alakuljon ki Mátyás körül

A romániai magyarok magyarságtörténeti tankönyvében nagyjából négy rövid bekezdés szól a mohácsi csatáról. A Magyar Királyság válsága című lecke. [...] Azt kérdezem először Varga Szabolcs történésztől, a kora újkori Magyar Királyság, illetve a mohácsi csata kutatójától, hogy különbözik, és ha igen, akkor miben a mohácsi vereség megítélése Erdélyben és Magyarországon. A történész a Babeş–Bolyai Tudományegyetem történész és néprajz szakos hallgatóinak tartott előadást. [...] A csatának a megítélése alapvetően a trianoni sokkon keresztül zajlik, tehát soha nemcsak Mohácsról beszélünk (vagy csak nagyon ritkán), hanem az összes többi magyar nemzeti tragédiát is beletesszük ebbe a sorba, amiben Mohács az egyik első... Forrás: Transtex.ro: [teljes cikk >](#)

Beszélgetés: Romániai magyar közkönyvtárügy 1945–2023 között

Október 9-én Kézdivásárhelyen a Vigadó Művelődési Központ dísztermében bemutatták Vántsá Judit Romániai magyar közkönyvtárügy 1945–2023 között című könyvét a könyvtárosi szakma jeles képviselői, családtagok és barátok jelenlétében. A szerző beszélgetőtársa Szócs Endre, a Romániai Magyar Könyvtárosok Egyesületének elnöke volt. [...] A kötet alapját doktori disszertációja képezi, mely néhány módosítással és bővítéssel a napokban jelent meg a csíkszeredai Pro Print Könyvkiadónál. [...] Amíg a magyarországi könyvtárakról rengeteg szakirodalom állt rendelkezésünkre, a romániai magyar vonatkozású könyvtárakról nem volt egy átfogó, összefoglaló szakirodalom... Forrás: 3szek.ro: [teljes cikk >](#)

Podcast: Egy „füstbe ment terv” a 19. század elejének Kolozsvárján

Horváth Csaba kolozsvári történész, könyvtáros, az MTA külső köztestületének tagja tartott vetített képes előadást Egy frissen előkerült kolozsvári kaszárnyaterv margójára címmel a Györkös-Mányi Albert Emlékházban. Amint az előadás ismertetőjében is szerepelt, Kolozsváron a 18–19. századok fordulóján a legégetőbb problémák egyike a kaszárnyaépület hiánya volt, amely megkeserítette a katonák beszállásolásra kényszerülő helybeliek életét. [...] Emellett a császári-királyi katonaság közel másfél évtized erejéig önkényesen lefoglalta egy katonai iskola számára a városi tulajdonban levő fogadót, a Fejér Lovat, ez pedig tovább rontotta a város és a hadsereg közötti amúgy is feszült helyzetet... Forrás: Kolozsváriradio.ro: [teljes cikk >](#)

Podcast: Törvény nem elég, párbeszéd is kell a gyerekházasságok elkerüléséhez

A hagyományos gyerekkori házasság nem jár együttéléssel – hangoztatják azok a Kolozs megyei roma közösségek, akik a korai házasságot tiltó törvényjavaslat ellen szólaltak fel. „Csak a családok közötti megállapodások léteznek, a kölcsönös tisztelet és a hagyomány kifejezéseiként, amelyek nem járnak együttéléssel vagy házastársi kapcsolattal”. [...] A gyermekkori házasság bizonyos közösségeken belül kulturális szokás, a hatóságok legtöbbször csak elharapódzó konfliktusok esetén lépnek közbe. Egy jogszabály így nem alkalmas arra, hogy kulturális szokásokon változtasson, a közösségeken belül kell inkább segíteni a párbeszéd kialakulását

a témában – hangsúlyozta a Kolozsvári Rádiónak Kiss Tamás szociológus, MTA külső köztestületének tagja... Forrás: Kolozsvariradio.ro: [teljes cikk > teljes cikk 2 >](#)

A szemorvos szerint 6 éves kor alatt egyáltalán ne nézzen képernyőt a gyerek

A marosvásárhelyi polgármesteri hivatal az iskolák igazgatóságán keresztül mintaprogramot indított az elemi iskolások egészségének megőrzésére, hogy a harmadik és negyedik osztályos tanulók szakszerű látásvizsgálaton vegyenek részt tapasztalt szemorvosok irányításával. [...] A hivatalos korhatár minden közösségimédia-platfornon a tizenhárom év. De egy gyermek másodpercek alatt adhat meg hamis, és máris benne van a rendszerben. Senki sem ellenőrzi. [...] Etikus-e gyermekeket célozni olyan algoritmusokkal, amelyeket felnőtt manipulációs technikákkal fejlesztettek ki... Forrás: Szekelyhon.ro: [teljes cikk > teljes cikk 2 >](#)

Kiállítás: Örökölt vonások a Székely Nemzeti Múzeumban

Kinda István néprajzkutató, az MTA külső köztestületének tagja a kiállítás kurátora és Gyarmati Zsolt társkurátor éppen ezzel a tudással rendezte hét téma köré a kiállítás anyagát: minden kiválasztott tárgynak jelentősége van, ezáltal az egész Székelyföldről gyűjtött anyag egy időre egységes gyűjteménnyé áll össze, illusztrálva a címében megfogalmazottat: örökölt vonások. [...] A kiállítás képzeletbeli kapujában, a székely nemzet első olyan pecsétjének mását látjuk, amelyen a Nap és a Hold együtt jelenik meg... Forrás: 3szek.ro: [teljes cikk >](#)

Népszerűvé vált a modernizált megyei könyvtár

Megháromszorozódott a felújított könyvtáráépület átadását követő első hónapban a Gheorghe Șincai Bihar Megyei Könyvtár olvasóközönségének száma: míg augusztusban 465 aktív felhasználója volt az intézménynek, szeptemberben ez a szám 1341-re emelkedett. A felújításnak köszönhetően a könyvtár egy modern rekreációs helyé vált... Forrás: Biharinaplo.ro: [teljes cikk >](#)

Egyedi emlékművet avatnak Nagyajtán az önégetéssel tiltakozóknak

Az 1956-os forradalom 69. évfordulóján az 55 éve a kommunista diktatúra túlkapásai ellen önégetéssel tiltakozó egykori kolozsvári egyetemi hallgatóra, Moyses Mártonra emlékeznek a hét végén falujában. Ő volt az a középiskolás diák, aki 1956. november derekán negyedmagával át akart szökni a román–magyar határon, hogy a forradalmárokhöz csatlakozzanak. Moyses Márton két évi börtönre ítélték, 1970 februárjában Brassóban a kommunista párt székháza előtt tiltakozásképpen felgyújtotta magát, s májusban belehalt sebeibe... Forrás: Szabadsag.ro: [teljes cikk >](#)

Megjelent a VÁRAD októberi száma

Az irodalmi, művészeti, társadalmi, tudományos folyóirat 2025. évi 10. száma főként bihari költők verseit közli: a Restitutio in integrum rovatban ezúttal a néhai Kinde Annamária egyik költeménye olvasható. [...] Két hosszabbacska történeti tanulmányt is tartalmaz az októberi lapszám: Fleisz János, az MTA külső köztestületi tagja az 1920 és 1950 között Nagyváradon működő civil szervezeteket vette górcső alá... Forrás: Biharinaplo.ro: [teljes cikk >](#)

Fesztivállá nőtte ki magát a Kolozsvári Zsidó Napok

A jelenlévőket Fejér Olivér lelkész köszöntötte, a házigazda evangélikus-lutheránus egyházközség részéről. Beszédében kiemelte, megtiszteltetés, hogy a kolozsvári evangélikus templomba adhat otthont a 10. Kolozsvári Zsidó Napok megnyitójának, amely immár fesztivállá nőtte ki magát. A programok ingyenesek, hétfőn este a Nagy utcai zsinagógába várják koncertre az érdeklődőket. [...] Sajnos ma már kevés zsidó ember él Kolozsváron. A holokauszt megtizedelte a kolozsvári zsidóságot is, utána, az 1970-es és az 1980-as évek nacionál-kommunista rendszere miatt sokan Izraelbe távoztak... Forrás: Szabadsag.ro: [teljes cikk >](#)

Hollanda Dénesé az idei Bernády-emlékplakett

A Bernády-emlékplakettet, Gyarmathy János szobrászművész alkotását az ötnapos rendezvénysorozat záró október 24-i, péntek esti gálán Hollanda Dénes egyetemépítő professzor, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem megálmodója, az MTA külső köztestületének tagja és életre hívója vehette át a Kultúrpalota nagytermének telt házas közönsége előtt. [...] A várost Bernády szellemiségében szolgáló kitüntetett laudációját Nagy Miklós Kund olvasta fel. A kuratóriumi alelnök egy Arany János-idézettel indította a gondolatort: [...] Az idézetet azonban nem ez motiválta, hanem az, hogy a most kitüntetendő kiváló személyiség számos díja közül az egyik legmegbecsülendőbb az Arany János-érem, amelyet a Magyar Tudományos Akadémiától kapott 2012-ben... Forrás: E-nepujas.ro: [teljes cikk >](#)

Kitekintő: Bezárják a román líceumok többségét Ukrajnában

A Csernovic régióban működő román tannyelvű középiskolák túlnyomó többsége 2027. szeptember 1-jétől megszűnik az ukrán hatóságok által elfogadott oktatási reform következtében. A döntés, amelyet a helyi román közösség hevesen ellenzett, súlyosan érinti a térség hagyományos román iskolahálózatát, és veszélybe sodorja az anyanyelvi oktatás jövőjét Ukrajnában. [...] A tervek szerint mindössze négy olyan líceum marad meg, ahol kizárólag román nyelven folyik majd az oktatás, [...] jelenleg a régióban 32 líceum van: 20 kizárólag román tannyelvű és 12 vegyes. A román közösség vezetői azt kérték, hogy minden román községben maradjon legalább egy líceum, ám a kérésüket – a forrás szerint – elutasították... Forrás: Kronika.ro: [teljes cikk >](#)

DIASZPÓRA

Elérhető a pszichológiai ellátás a külföldi magyar közösségekben

A Nemzetpolitikai Államtitkárság megszervezte a külföldi gyermekpszichológusok képzését és szakmai konferenciáját. A program célja, hogy a határon túli magyar szakemberek naprakész tudást, módszertani támogatást kapjanak a gyermekek mentális egészségének megőrzéséhez. Kárpátalja, a háborús traumák miatt kiemelt szerepet kapott... Forrás: Karpatin.ua: [teljes cikk >](#) [teljes cikk 2 >](#)

Könyvbemutató a Bod Péter Megyei Könyvtárban

Amerikai magyarok élete, a magyar gyökerekhez való ragaszkodásuk története elevenedik meg Antal-Ferencz Ildikó újságíró Magyarok lenni Amerikában című interjúköteteinek bemutatója során, amelynek a sepsiszentgyörgyi Bod Péter Megyei Könyvtár ad otthont október 28-án 18 órától. [...] A férje munkája okán kitelepedő család gondozása mellett Antal-Ferencz Ildikó mintegy 200 cikket közölt az ottani diaszpóra életéről, köztük több mint 120 interjút. Ezeket az interjúkat szedte össze öt magyar, illetve angol nyelvű kötetbe... Forrás: 3szek.ro: [teljes cikk >](#)